

สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารใน 7 ด้าน คือ มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในสติปัญญาของมนุษย์ เคารพต่อความเป็นเหตุเป็นผลของมนุษย์ เน้นความเสมอภาคของมนุษย์ในแง่ของความเสมอภาคทางการเมืองและทางกฎหมาย อำนาจทางการเมืองของรัฐมาจากประชาชน เคารพสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการทักท้วงหรือโต้แย้งการกระทำอันไม่ชอบของผู้ปกครองได้ และการเคารพในเสียงข้างมาก และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มีสถานภาพ ภูมิหลัง การศึกษา และตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร ในปีการศึกษา 2528 จำนวน 130 คน ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ใช้ประชากรจริงทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือประเภทแบบสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจที่ใช้มาตราส่วนประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นเครื่องมือที่ใช้สำรวจแนวความคิดทางอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร แบบสำรวจนี้ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 44 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปแจกอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดเวลาในการรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ภูมิหลัง การศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัธยิมเลขคณิต ($\bar{x}$)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่านอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มี สถานภาพ ภูมิหลัง การศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งแตกต่างกัน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

1. ประเภทของสถานภาพ

1.1 เพศ อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเพศหญิงกว่า 2 เท่า กล่าวคือ เพศชายมีร้อยละ 69.66 ส่วนเพศหญิงมีร้อยละ 30.34

1.2 อายุราชการ อาจารย์ที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปีมีร้อยละ 54.44 ส่วนอาจารย์ที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี มีร้อยละ 45.56 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มอาจารย์ที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปี นั้น มีจำนวนมากกว่ากลุ่มที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี

2. ประเภทของภูมิหลัง

2.1 อาชีพบิดา/มารดา อาจารย์ส่วนใหญ่มีบิดาและ/หรือมารดาที่ไม่มีอาชีพเป็นทหารร้อยละ 77.78 ส่วนอาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาเป็นทหารร้อยละ 22.22 จะเห็นว่าอาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาประกอบอาชีพอื่นมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่มีบิดา

และ/หรือมารคาเป็นทหารถึง 3.5 เท่า

2.2 การอยู่หน่วยรบ อาจารย์ที่เคยอยู่หน่วยรบมีร้อยละ 35.56 ส่วนอาจารย์ที่ไม่เคยอยู่หน่วยรบ มีร้อยละ 64.44

3. การศึกษา

3.1 วุฒิทางการศึกษา อาจารย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.78 ส่วนวุฒิสูงกว่าปริญญาตรีมีร้อยละ 22.22 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากกว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีถึง 3.5 เท่า

3.2 แหล่งการศึกษา อาจารย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาจากในประเทศ ร้อยละ 92.94 จบจากต่างประเทศร้อยละ 7.06 ซึ่งอาจารย์ที่จบในประเทศมีมากกว่าอาจารย์ที่จบจากต่างประเทศถึง 13.17 เท่า

3.3 สถานที่จบการศึกษา อาจารย์ที่ไม่ได้จบจากสถาบันทหารมี ร้อยละ 68.18 อาจารย์ที่จบจากสถาบันทางทหารมีร้อยละ 31.82 ซึ่งอาจารย์ที่ไม่ได้จบจากสถาบันทางทหารมีมากกว่าทางทหารถึง 2.14 เท่า

4. ประเภทของตำแหน่งหน้าที่

4.1 ลักษณะงานในปัจจุบัน อาจารย์ที่รับผิดชอบทางค่านวิชากรมี ร้อยละ 71.11 ส่วนคานการรับผิดชอบทางคานบังคับบัญชาและการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร ร้อยละ 28.89 จะเห็นได้ว่า อาจารย์ที่รับผิดชอบทางคานวิชากรมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่รับผิดชอบทางคานบังคับบัญชาและการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารถึง 2.5 เท่า

4.2 ชั้นยศในปัจจุบัน อาจารย์ชั้นยศ ร.ต.-ร.อ. มีร้อยละ 55.56 พ.ต.ขึ้นไป มีร้อยละ 44.44 จะเห็นว่าทั้งสองกลุ่มมีจำนวนใกล้เคียงกัน

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณมการประชาชิปไตย

อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารมีคุณมการประชาชิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือเท่ากับ 3.797 อยู่ในช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.6-4.5 มีคุณมการประชาชิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงโดยที่อาจารย์ชายมีคุณมการประชาชิปไตยเท่ากับ 3.750 และอาจารย์หญิงเท่ากับ 3.844 ซึ่งก็อยู่ในระดับค่อนข้างสูงเช่นกัน

ข้อมูลการเปรียบเทียบคุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียน

เตรียมทหาร

1. สถานภาพ

1.1 เพศ คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารระหว่างนายทหารเพศชายและหญิงนั้นไม่มีความแตกต่างกัน คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์หญิงมีแนวโน้มที่มากกว่าอาจารย์ชาย แต่อาจารย์ชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณการณั้ประชาธิปไตยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์หญิง

1.2 อายุราชการ คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี และมากกว่า 10 ปี ไม่มีความแตกต่างกัน คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปี มีแนวโน้มที่มากกว่าอาจารย์ที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี แต่อาจารย์ที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณการณั้ประชาธิปไตยคล้ายคลึงกันมากกว่ากลุ่มอาจารย์ที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

2. ภูมิลั้

2.1 อาชีพบิดาและ/หรือมารดา อาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาที่เป็นทหารและไม่เป็นทหารมีคุณการณั้ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาที่ไม่เป็นทหารมีแนวโน้มที่มากกว่าอาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาเป็นทหาร นอกจากนั้นอาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาที่ไม่เป็นทหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณการณั้ประชาธิปไตยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์ที่มีบิดาและ/หรือมารดาที่เป็นทหาร

2.2 การอยู่หน่วยรบ คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่เคยอยู่หน่วยรบและไม่เคยอยู่หน่วยรบนั้นไม่มีความแตกต่างกัน คุณการณั้ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่ไม่เคยอยู่หน่วยรรมีแนวโน้มที่มากกว่าอาจารย์ที่เคยอยู่หน่วยรบ แต่อาจารย์ที่เคยอยู่หน่วยรบมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณการณั้ประชาธิปไตยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์ที่ไม่เคยอยู่หน่วยรบ

3. การศึกษา

3.1 วุฒิทางการศึกษา คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์ที่มีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีไม่มีความแตกต่างกัน คุณภาพวิชาชีพไทย ของอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า ปริญญาตรี

3.2 แหล่งการศึกษา คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์ที่จบ การศึกษาในประเทศและต่างประเศนั้นไม่มีความแตกต่างกัน คุณภาพวิชาชีพไทยของ อาจารย์ที่จบจากต่างประเศมีแนวโน้มที่มากกว่าอาจารย์ที่จบในประเทศ แต่อาจารย์ที่จบ ในประเทศมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพวิชาชีพไทยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์ที่จบ จากต่างประเศ

3.3 สถาบันที่จบการศึกษา คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์ที่ จบการศึกษาจากสถาบันทางทหารและไม่ใช่ทางทหารนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์ที่จบการศึกษาจากสถาบันที่ไม่ใช่ทางทหารมี แนวโน้มมากกว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาจากสถาบันทางทหาร แต่อาจารย์ที่จบการศึกษาจาก สถาบันทหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพวิชาชีพไทยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์ที่ ไม่ได้จบการศึกษาจากสถาบันทางทหาร

4. ตำแหน่งหน้าที่

4.1 ลักษณะงานในปัจจุบัน คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์ที่ มีงานทางด้านวิชาการกับงานบังคับบัญชาและการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารนั้นไม่มีความแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจารย์ที่บังคับบัญชาและการฝึกอบรมคุณลักษณะทหารมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพวิชาชีพไทยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์ทางด้านวิชาการ

4.2 ชั้นยศในปัจจุบัน คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์โรงเรียน เติร์มทหารกลุ่มที่มีชั้นยศระหว่าง ร.ต.-ร.อ. และกลุ่มที่มีชั้นยศ พ.ต. ขึ้นไป ไม่มีความ แตกต่างกัน คุณภาพวิชาชีพไทยของอาจารย์ที่มีชั้นยศ พ.ต. ขึ้นไป มีแนวโน้มมากกว่า อาจารย์ที่มีชั้นยศระหว่าง ร.ต.-ร.อ. แต่อาจารย์ที่มีชั้นยศ ร.ต.-ร.อ. มีความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณภาพวิชาชีพไทยคล้ายคลึงกันมากกว่าอาจารย์กลุ่มที่มีชั้นยศระหว่าง พ.ต. ขึ้นไป

อภิปรายผล

ระบอบประชาธิปไตยจะพัฒนาก้าวหน้า มีเสถียรภาพมั่นคงอยู่ได้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาวะจิตใจและพฤติกรรมของประชาชนว่ามีลักษณะที่เอื้ออำนวยหรือสอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยมากน้อยเพียงไร การที่ประชาชนจะมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย เช่นไร ก็ต้องอาศัยการอบรมและการเรียนรู้จากสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ทางสังคมมากมาย และผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตยชั้นมูลฐานที่สำคัญที่สุดรองลงมาจากนิคมการค้าก็คือ "ครู" คนชั้นนำจะมีทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกในระบอบประชาธิปไตย เป็นเช่นไรส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ ครู อาจารย์ โดยเฉพาะนักเรียนเตรียมทหารซึ่งต่อไปจะกลายเป็นนายทหาร นายตำรวจ ผู้นำทางทหารตำรวจในอนาคตจะมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นไปในทางใด ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร จากการวิจัยอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารในครั้งนีพบว่าอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงนั้นยังไม่มีผลงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับทางค่านิยมประชาธิปไตยของอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนทหาร แต่ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของบุคคลอื่น ๆ ที่ศึกษาทางค่านิยมประชาธิปไตยของอาจารย์ที่ไม่ได้สอนทางทหาร ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นลักษณะอาชีพเป็นครู อาจารย์เหมือนกัน เช่น สาย ภานุรัตน์ ที่พบว่าครูส่วนใหญ่มีความสนใจในเรื่องการเมือง การปกครองมาก¹ งานวิจัยของ เก่น พลวิเศษ เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางการเมืองระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" พบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพทางการเมือง เป็นแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง² ประสงค์ บัทรสมบุญ วิจัยพบว่า บุคลิกภาพกับ

¹สาย ภานุรัตน์, "ทัศนคติของครูไทยต่อกิจกรรมการเมือง: การศึกษาเฉพาะครูในเขตพระนคร-ธนบุรี", หน้า 60.

²เก่น พลวิเศษ, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางการเมืองระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย", หน้า 168.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูประชาบาล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีทั้งบุคลิกภาพแบบ ประชาธิปไตยและอำนาจนิยม และมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง¹ และงานวิจัยของ รัตนภรณ์ มหาศรานนท์ ที่ทำการวิจัยกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกการสอนสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู พบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นส่วนใหญ่² แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม เขยชม ที่พบว่า ครู สังคมศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง³ งานวิจัย ของ บัญญา ปุຍเป็ย ที่ศึกษานักศึกษาประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครูโดยส่วนรวม พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยปานกลาง⁴ และงานวิจัยของ โทมัส ฮัลล เฟอร์เรล (Thomas Hull Ferrell) เรื่อง "Political Attitudes and Behavior of Public College Teacher in Louisiana" พบว่า การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของครูในวิทยาลัยแห่งหลุยส์เซียนายังอยู่ในระดับต่ำ⁵

การที่งานวิจัยนี้พบว่าอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร อยู่ในระดับค่อนข้างสูงนั้น อาจเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่นั้ท้วง

---

¹ ประยงค์ บัทรสมบุญ, "บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครู ประชาบาลจังหวัดอุตรดิตถ์", หน้า 139.

² รัตนภรณ์ มหาศรานนท์, "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในกรุงเทพมหานคร", หน้า 74.

³ เกษม เขยชม, "ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของครูสังคมศึกษา", หน้า 63.

⁴ บัญญา ปุຍเป็ย, "การศึกษานักศึกษาประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู", หน้า 64.

⁵ Thomas Hull Ferrell, "Political Attitudes and Behavior of Public College", p.5477-A.

การเมืองและมีความจำเป็นทางศึกษาหาความรู้ทางด้านการเมืองมากขึ้น เพื่อจะได้ปรับตัว และปรับทัศนคติทางการเมืองของคนที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสการเมือง และผลประโยชน์ของคน นอกจากนั้นโดยลักษณะอาชีพความเป็นอาจารย์ย่อมจะมีส่วน กระตุ้นให้อาจารย์ต้องสนใจติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมอยู่ ตลอดเวลาอีกด้วย นอกจากนั้นอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารเป็นผู้มีการศึกษาสูง จะเห็น จากข้อมูลอาจารย์จบการศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งอาจารย์เหล่านี้ ในขณะที่เป็นนักศึกษานั้นย่อมจะได้ผ่านการเรียนรู้อบรมประชาชนิปไทยไม่มากนักน้อย และฝ่าย กิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก ใ้กับนโยบายจากกองทัพบกในอันที่จะปลูกฝังความ เชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาชนิปไทยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แก่ข้าราชการ ของรัฐและประชาชนทั่วไป ซึ่ง พลเอก อาทิตย์ กำดิง เอก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ ผู้บัญชาการทหารบกโลกลาวไว้เมื่อ มกราคม 2526 ว่า

กองทัพในปัจจุบันปรารถนาที่จะเห็นประเทศชาติอยู่ในระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขโดยสมบูรณ์ เป็นเจตนารมณ์ของ กองทัพอายางแนวนน กองทัพบกได้อนโยบายตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 และ 65/25 ซึ่งเป็นนโยบายประชาชนิปไทยที่ถูกกอง นนโยบายนี้มีโค เป็นเพียงนโยบายในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์เท่านั้น แต่ยังเป็น นโยบายที่ต่อสู้เพื่อความไม่ถูกกองทัพองในประเศชาติ เจตนารมณ์ของ กองทัพบกและของชาติเราใคร่จะไวชัดเจนในคำสั่งดังกล่าว ซึ่งโคแก่การขยาย สิทธิเสรีภาพของปวงชนและอำนาจอธิปไตยของประชาชน¹

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 นั้นเป็นนโยบายที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย ในการที่จะสถาปนาระบอบประชาชนิปไทยอันมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข อาจารย์ โรงเรียนเตรียมทหาร เป็นส่วนหนึ่งของกองทัพและต้องปฏิบัติตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เป็นนโยบายที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายในการที่จะสถาปนาระบอบประชาชนิปไทย

¹อาทิตย์ กำดิงเอก, พล.อ., อ้างใน "บทบาทของกองทัพกับการเมือง" ใน คำบรรยายและคำให้สัมภาษณ์ของพลโท ขวฉิต บงใจยุทธ 2523-2528 ขวฉิต บงใจยุทธ, พล.ท. (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศ.ส.การพิมพ์, 2528), หน้า 282.

อันมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติประกอบด้วย¹

1. การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยว่าจะสามารถทำให้ประชาชนมีชีวิตรอยู่ได้อย่างเสรี มีความสุข มีเกียรติ มีหลักประกัน และมีความหวัง โดยที่แนวทางการแก้ไขปัญหาคงต่อไปนี้คือ

- ส่งเสริมความรู้ประชาธิปไตยที่ถูกทอดอย่างกว้างขวาง ทั้งในค่านิยมและพฤติกรรมการประพฤติให้เข้ากับสถานการณ์นั้น ๆ

- ให้ข่าวสาร ข้อมูลและชี้แจงสถานการณ์ที่ถูกทอดสมมุติโดยท่อนื่องอีกทั้ง เติบโตประชาธิปไตยให้ปรากฏแก่ประชาชนทั้งทางเปิดและทางปิด โดยใช้เครื่องมือประชาสัมพันธ์ของรัฐ สื่อมวลชน และนักวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลค่านิยมของประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถเปรียบเทียบข้อเสียที่บางกลุ่มพยายามเผยแพร่อยู่ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้วิจารณ์ทางการเมืองโดยอิสระ กล่าวโดยสรุปแล้วเป็นการหยิบยกสภาพในแง่ดีขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

- จัดให้มีการอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่สื่อมวลชนของรัฐและเอกชน เพื่อเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกทอดไปสู่ประชาชน

- ให้ข้าราชการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในการเป็นประชาธิปไตย เพื่อก่อให้เกิดศรัทธาแก่ประชาชน

2. นักเรียน นักศึกษา เนื่องจากนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ และมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีลักษณะที่ใฝ่หาประชาธิปไตย และความเป็นธรรมในสังคม แต่ยังมีประสบการณ์น้อย เป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองสูงตลอดมา และเป็นเป้าหมายที่กลุ่มคอมมิวนิสต์จะให้ เป็นแนวร่วมพื้นฐานด้วย ดังนั้นเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาเป็นพลังเสริมสร้างประชาธิปไตย และป้องกันมิให้ตกเป็นเครื่องมือตามยุทธวิธีประชาธิปไตยของกลุ่มคอมมิวนิสต์ รวมทั้งเผด็จการอื่น ๆ จึงให้มีแนวทางดำเนินการดังนี้คือ

- ให้นักเรียน นักศึกษา มีเสรีภาพในการทำกิจกรรม รวมทั้งกิจกรรม

¹กรมกิจการพลเรือน, แนวคำบรรยายนโยบายที่ 66/23 และ 65/25 (ฉบับแก้ไข ปรับปรุง) ชุด ปรชธ. (จก.), สปก.ทบ., หน้า 60, 64.

ทางการ เมืองภายใต้การครอบงำของกฎหมายและระเบียบของสถาบันการศึกษา

- สนับสนุนและส่งเสริมความเคลื่อนไหวของนักเรียน นักศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย และชิงการนำความเคลื่อนไหว มีให้นักเรียน นักศึกษา หันเหหรือตก เป็นเครื่องมือของกลุ่มคอมมิวนิสต์ได้

- เปิดโอกาส และหาหนทางให้นักเรียน นักศึกษา เข้าร่วมกับทางราชการ ในการแก้ไขปัญหาที่เป็นเงื่อนไขสงครามเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้เพิ่มสภาพข้อเท็จจริง เกี่ยวกับความตั้งใจจริงของทางราชการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียน นักศึกษา กับทางราชการและเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาประชาธิปไตยด้วย

- ให้การศึกษาทางการเมืองที่ถูกต้องแก่นักเรียน นักศึกษา โดยกำหนด เนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทยไว้ในหลักสูตร การศึกษาทุกระดับ และมอบให้นักวิชาการจัดทำตำราการศึกษา เพื่อเป็นมาตรฐานต่อไป

ผลการวิจัยนี้พบว่า อุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบอุดมการณ์ประชาธิปไตย ของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มีความแตกต่างกันในค่านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. สถานภาพ งานวิจัยนี้พบว่า อาจารย์ชายและหญิง มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากสังคมไทยในปัจจุบันได้ยกฐานะให้ หญิงมีสิทธิและเสรีภาพที่เทียมชายหลายประการ เช่น การประกอบอาชีพการงาน การมี ตำแหน่งหน้าที่และบทบาทในสังคม ตลอดจนการมีสิทธิในทางกฎหมายและทางการ เมือง เป็นต้น นอกจากนั้นอาจารย์ชายและหญิงก็ได้รับการศึกษาในระดับที่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ อาจารย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.78 ส่วนสูงกว่าปริญญาตรี มี เพียงร้อยละ 22.22 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากกว่าอาจารย์ ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีถึง 3.5 เท่า และอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์ ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาในประเทศร้อยละ 92.99 จบจากต่างประเทศ ร้อยละ 7.06 อาจารย์ที่จบในประเทศมีมากกว่าอาจารย์ที่จบจากต่างประเทศถึง 13.17 เท่า และอาจารย์ ที่ไม่ได้อบรมจากสถาบันทหารมีร้อยละ 68.18 อาจารย์ที่จบจากสถาบันทางทหารมีร้อยละ

31.82 ซึ่งอาจารย์ที่ไม่ได้จบจากสถาบันทางทหารมีมากกว่าทางทหารถึง 2.14 เท่า จะเห็นว่าอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารมีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าวุฒิสถูกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในประเทศและจบการศึกษาที่ไม่ใช่สถาบันทางทหาร อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารจึงมีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสมชาย สิทธิพงศ์ ที่วิจัยกับอาจารย์วิทยาลัยครู พบว่าอาจารย์ชายและอาจารย์หญิงมีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน¹ และผลการวิจัยของ เกษม เขยชม พบว่าครูสังคมศึกษาจำแนกตามเพศชายและเพศหญิงที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในเมืองและนอกเมือง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05² แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ ปัญญา ปุຍเป็ย ซึ่งศึกษาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครูโดยส่วนรวม พบว่าอาจารย์ชายและหญิงมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน³

ส่วนอาจารย์ที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปี และมากกว่า 10 ปี พบว่ามีอุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานของอาจารย์ก็ไม่แตกต่างกันมากนัก จะเห็นได้จากคำสั่ง พบ.ที่ 543/2518 เรื่องหลักนियมกิจการพลเรือนว่าด้วยการปลุกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหาร ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2518 ให้มีการปลุกฝังอุดมการณ์ในหน่วยทหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อยึดเหนี่ยวความคิด ความเชื่อของกำลังพลภายในหน่วยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีความหมายในคุณค่าและความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข⁴ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

¹สมชาย สิทธิพงศ์, "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองของอาจารย์วิทยาลัยครู", หน้า 27.

²เกษม เขยชม, "ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของครูสังคมศึกษา", หน้า 64.

³ปัญญา ปุຍเป็ย, "การศึกษาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู", หน้า 65.

⁴กรมกิจการพลเรือน, หลักฐานการปลุกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหาร (กรุงเทพมหานคร: มปท., 2525), หน้า 10.

ของ บัญญา ปุษเปียบ ที่พบว่าในเรื่องอายุและประสบการณ์ในการทำงานไม่มีผลทำให้อาจารย์มีคุณลักษณะประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างใด¹ และ สมชาย สิทธิพงศ์ ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเมืองของอาจารย์วิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ที่วัยสูงอายุ วัยกลางคน และอ่อนวัย มีทัศนคติต่อการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ²

2. ภูมิหลัง การวิจัยนี้พบว่าอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาเป็นทหารและ ไม่เป็นทหารมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็น เพราะอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารมาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหารเป็นระยะเวลาพอสมควร เมื่อเข้ามาทำงานแล้วมีความรู้สึกผูกพันกับหน่วยงาน และชอบลักษณะของทหาร รวมทั้งยอมรับสภาพความเป็นอยู่หรือระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ของอาชีพ ดังนั้นสภาพแวดล้อม ระเบียบปฏิบัติหรือลักษณะของงานในกลุ่มอาชีพหรือองค์การจะมีอิทธิพลอย่างมาก ในการที่จะหล่อหลอมถ่ายทอดคุณลักษณะ ความเชื่อและทัศนคติอันก่อให้มีลักษณะไปในทางเดียวกัน³ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์ ที่ศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย พบว่าอาชีพของบิคาจะไม่มีความสัมพันธ์ที่ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกแต่อย่างใด⁴ จากข้อมูลอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มีบิคาและหรือมารคาที่ไม่มีอาชีพเป็นทหาร ร้อยละ 77.78 ส่วนอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาเป็นทหารร้อยละ 22.22 จะเห็นว่าอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคา ประกอบอาชีพอื่นมีจำนวนมากกว่า ซึ่งอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่มีบิคาและหรือ

¹ บัญญา ปุษเปียบ, "การศึกษาคุณลักษณะประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู", หน้า 65.

² สมชาย สิทธิพงศ์, "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเมืองของอาจารย์วิทยาลัยครู", หน้า 27.

³ สนิท จรอนันต์, "การยอมรับและเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 10.

⁴ ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์, "การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย", หน้า 267.

มารคาที่ไม่เป็นทหาร มีแนวโน้มมากกว่าอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาเป็นทหาร อาจเป็นเพราะอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาไม่เป็นทหารมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยมากกว่าอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาเป็นทหาร เมื่อบิคา มารคาเป็นบุคคลสำคัญของครอบครัวมีทัศนคติแบบใดแบบหนึ่งย่อมจะถ่ายทอดทัศนคติและอุดมการณ์ต่าง ๆ ให้กับบุตรผู้เป็นสมาชิกของครอบครัว และอาจารย์ที่มีบิคาและมารคาเป็นทหารอาจมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยน้อยกว่าอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาไม่เป็นทหารก็จะถ่ายทอดทัศนคติและอุดมการณ์ต่าง ๆ ให้กับบุตรอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกับอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาไม่เป็นทหาร จึงทำให้อุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มีบิคาและหรือมารคาที่ไม่เป็นทหารมีแนวโน้มมากกว่าอาจารย์ที่มีบิคาและหรือมารคาเป็นทหาร

การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์และวิถีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเริ่มต้นที่สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ที่มีส่วนในการพัฒนาคน เพราะเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมและปลูกฝังจิตใจให้แก่สมาชิกในครอบครัว¹

เดนิส (Dennis) ได้จำแนกการเรียนรู้ของบุคคลออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. การอบรมซึกเถลาทางสังคมนขั้นปฐมภูมิ (Primary Socialization) เป็นระยะแรกที่เด็กเริ่มรู้ความ เด็กจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ บุคลิกภาพและวัฒนธรรมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองภายในครอบครัว

2. การอบรมซึกเถลาทางสังคมนขั้นทุติยภูมิ (Secondary Socialization) เป็นระยะที่บุคคลเริ่มเรียนรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ของสังคมนอกครอบครัว ได้แก่ การเรียนรู้จากสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา เพื่อนฝูง สถานที่ทำงานและจากประสบการณ์ของตนเอง เป็นต้น²

¹ประนต นันทียะกุล, "การเสริมสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว" ใน จิตวิทยาความมั่นคง 2528 ประนต นันทียะกุล, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528), หน้า 170.

²Jack Dennis (ed.), Socialization to Politics (London: John Wiley and Sons Ltd., 1973), p.293.

การทำงานวิจัยนี้พบว่าอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่เคยอยู่หน่วยรบและไม่เคยอยู่หน่วยรบนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ก็อาจเป็นเพราะทหารไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด หน่วยใดจะเป็นผู้ที่มิระเบียดวินัย มีแบบแผน มีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอน มีการฝึกอบรมให้รู้จักรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพร้อมที่จะเสียสละชีวิตเลือกเนื้อเพื่อปกป้องอธิปไตยของชาติ แม้ว่าทหารจะโดนถูกจับขึ้นมาเพื่อต่อสู้ศรัทธาภายนอกที่ไร้กำลังบุกรุกเข้ามาโดยตรงก็ตาม แต่ภารกิจของทหารมิได้มีหน้าที่เพียงแค่นั้น ภารกิจของทหารยังมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องอธิปไตยของชาติ ช่วยพัฒนาชาติและคำจูนในอันที่จะไม่ให้เกิดความมั่นคงขึ้นภายในชาติทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 อาจกล่าวได้ว่าพลังของทหารไทยเกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยมุ่งพัฒนาให้ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตั้งแต่เริ่มต้น และการเมืองของไทยก็ค่อย ๆ มีการพัฒนาโดยมีทหารเกี่ยวข้องมาตามลำดับ จนถึงปัจจุบัน พร้อมกับสามารถพัฒนาประเทศไทยมาไต่ระดับหนึ่งนั้น ก็โดยที่ทหารยังเป็นพลังที่ใ้รับการสนับสนุนและความเชื่อถือและตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีความเชื่อมั่นว่าทหารจะสามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนให้ความมั่นคงแก่ชาติได้ ทหารจึงเป็นพลังที่สอดคล้องกับค่านิยมที่ควบคู่กันไปกับการดำเนินการเสมือนหนึ่ง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย¹

3. การศึกษา การวิจัยนี้พบว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม เขยชม ที่พบว่าครูสังคมนักศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำกว่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่แตกต่างกัน² แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ สาย ภาณุรัตน์ ที่พบว่าครูที่ใ้ได้รับปริญญา มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างและ

¹ เรืองศรี อมาตยกุล, พ.อ., "บทบาททางการเมืองของรัฐบาลปัจจุบันกับความมั่นคงแห่งชาติ" (วิทยานิพนธ์วิทยาลัยการทัพบก, 2528), หน้า 30.

² เกษม เขยชม, "ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของครูสังคมนักศึกษา", หน้า 62.

ก้าวหน้ากว่าครูที่ไม่ได้รับปริญญา¹ อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond and Verba) ที่ได้วิจัยพบว่าผู้มีการศึกษาสูงจะมีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สูงกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ² อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.78 ส่วนวุฒิสองภาษาปริญญาตรีมีร้อยละ 22.22 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากกว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีถึง 3.5 เท่า อุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี แต่อุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีไม่มีความแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากทหารโตเขาย่างเกี่ยวกับการเมือง มาตลอดประวัติศาสตร์การเมืองไทย ทั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คงจะยอมรับว่าความสำเร็จในการยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอยู่ที่ความสามารถของบุรุษงาน ที่เป็นฝ่ายทหารเป็นสำคัญ³ ดังนั้นในปัจจุบันทางการทหารจึงได้สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้า ทางการเมืองและให้การศึกษาทางการเมืองแก่หน่วยทหารในระดับต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ ทางการเมืองให้แก่ทหาร จะเห็นได้จากการทำงานของฝ่ายกิจการพลเรือนศูนย์ปฏิบัติการ พลเรือนศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบกได้รับนโยบายจากกองทัพบกในอันที่จะปลูกฝังความเชื่อมั่นใน การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในแก่ข้าราชการของรัฐ และประชาชนทั่วไป ตามนโยบายที่ 66/23 และ 65/25 ซึ่งได้ปฏิบัติมาแล้วจนประสบความสำเร็จ⁴ ทั้งนี้เพราะตระหนักแล้วว่าภารกิจที่จะรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติไว้ได้จำเป็น

¹ สาย ภาณุรัตน์, "ทัศนคติของครูไทยต่อกิจการกรมการเมือง: การศึกษาเฉพาะครู ในเขตพระนคร-ธนบุรี", หน้า 60.

² Gabriel A. Almond, and Sidney Verba, The Civic Culture, p.316.

³ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ทหารกับการเมือง: วิเคราะห์เปรียบเทียบ, หน้า 151.

⁴ กรมกิจการพลเรือน, แนวคำบรรยายนโยบายที่ 66/23 และ 65/25 (ฉบับแก้ไขปรับปรุง) ชุด ปชส.(ฉก.), ศปก.ทบ., คำนำ.

อย่างยิ่งที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้แก่ทหาร เข้าใจและยึดมั่นในอุดมการณ์การปกครองแบบประชาธิปไตย ตลอดจนให้ทราบถึงบทบาทของตนในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อทหารมีทัศนคติและอุดมการณ์ประชาธิปไตยแล้ว การพัฒนาระบบการปกครองให้ก้าวไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงก็จะประสบความสำเร็จ

ด้านอาจารย์ที่จบการศึกษาในประเทศ ต่างประเทศ และจบจากสถาบันทางทหารและไม่ใช่วังทหาร มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะอาจารย์ที่อยู่ในกลุ่มคู่เปรียบเทียบกับเหล่านี้ต่างก็อยู่ภายใต้กรอบระเบียบวินัย และระบบบริหารงานระบบเดียวกันคือ ระบบของทหารอาจทำให้อาจารย์เหล่านี้มีความคิดเห็นและความเชื่อไปในทางเดียวกัน อันเป็นผลสืบเนื่องทำให้อุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน การศึกษาอย่างเป็นระบบย่อมเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่ง พ.อ. เกรียงศักดิ์ พิทักษ์สงคราม กล่าวไว้ว่าการศึกษาของทหารควรกระทำและส่งเสริมทั้งนอกระบบและในระบบ

การศึกษาในระบบควรส่งเสริมแก่ชั้นต้นในโรงเรียนผลิตนายทหาร เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียนทหารในโรงเรียนตามสายวิชาการในหลักสูตรที่สามารถพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตย นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องมีการศึกษาร่วมกันของเหล่าทัพต่าง ๆ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ เพราะภารกิจแต่ละกองทัพอันจักต้องประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และวิชาการในบางส่วนจำเป็นแก่ทหารทุกเหล่าทัพ ซึ่งในปัจจุบันกองทัพมีสถาบันสำหรับนายทหารชั้นสูง เช่น โรงเรียนเสนาธิการ วิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ส่วนการศึกษานอกระบบกระทำโดยการส่งทหารไปศึกษาในสถานการศึกษาของรัฐ เพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชาการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเหล่าทัพไม่มีหลักสูตรดังกล่าว เพื่อนำมาปฏิบัติหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อเหล่าทัพ นอกจากนั้นยังมีการส่งทหารไปศึกษาคูงานต่างประเทศในค่านที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อทหารมีความรู้ความสามารถแล้ว และเขาไปมีส่วนในการบริหารในระดับใดก็ย่อมสามารถพัฒนาในค่านนั้นให้เจริญก้าวหน้ารวมทั้งในค่านการบริหารกองทัพให้ก้าวหน้าด้วย ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การพัฒนาการบริหารของประเทศในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุข¹ กองทัพนั้นนับเป็นเสาหลักของการค้าเงิน เอกธรรมาและประชาธิปไตยของชาติ เมื่อ กองทัพมีเอกภาพและมีความรู้ทางประชาธิปไตยแล้ว ก็ย่อมจะแน่ใจใ้ความประเทศและประชาชน มีเอกภาพและมีประชาธิปไตย ไม่ว่าการเมืองจะหันเหไปทางไหนก็ตาม²

4. ตำแหน่งหน้าที่ งานวิจัยนี้พบว่าอาจารย์ที่มีงานทางค้ำวิชาการกับงาน บังคับบัญชาและการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร อาจารย์กลุ่มที่มีชั้นยศระหว่าง ร.ต.-ร.อ. และ กลุ่มที่มีชั้นยศ พ.ต.ขึ้นไป มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารมีสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก มีระเบียบและแนวปฏิบัติเช่นเดียวกัน อาจารย์มีโอกาสมปะ ประชุม ปรึกษาหารือและ ร่วมงานกันอย่างสม่ำเสมอทั่วถึง จึงมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเสมอ การ วางแผนและแสดงบทบาทก็มักจะต้องยึดถือปทัสถานของกลุ่มเป็นสำคัญจึงจะเป็นที่ยอมรับของ บุคลากรด้วยกันทั้งนั้น อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารที่มีตำแหน่งหน้าที่และชั้นยศแตกต่างกันจึงมี อุดมการณ์ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยงค์ บัณฑิตสมบูรณ์ ที่พบว่า บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูประชาบาล จังหวัดอุบลราชธานี ใน สถานะเขตปฏิบัติการสอนไม่มีผลต่อบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมือง³

ข้อเสนอแนะ

อุดมการณ์ประชาธิปไตยนั้นมีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การผูก ดึงประชาธิปไตยเต็มใบหรือครึ่งใบก็เป็นการวัดหรือประเมินสภาพการณ์ของประชาธิปไตยใน ประเทศ อุดมการณ์ประชาธิปไตยจึงเป็นหน่วยของการวัดความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เป็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ เกรียงศักดิ์ พัทธสังกราม, พ.อ., "แนวความคิดในการใช้กำลังทหารเพื่อ พัฒนาประเทศ" (วิทยานิพนธ์วิทยาลัยกองทัพบก, 2526), หน้า 44.

² รัตนา ยาวะประภาส, "ทุกข์ไทย", หลักไต่ 5 (เมษายน 2529): 66.

³ ประยงค์ บัณฑิตสมบูรณ์, "บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครู ประชาบาลจังหวัดอุบลราชธานี", หน้า 139.

การพูดที่ไม่เลื่อนลอยจนเกินไปว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างไร¹ จากผลการวิจัยครั้งนี้เป็นที่น่ายินดีที่อาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตอันดีสำหรับการสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าสืบไป สำหรับหนทางที่จะพัฒนาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารให้มียุทธศาสตร์ประชาธิปไตยสูงขึ้นอีก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่ออาจารย์โรงเรียนเตรียมทหาร ดังนี้คือ

1. ควรติดตามข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางการเมืองทั้งในและนอกประเทศ และรับหนังสือ วารสาร ฯลฯ ที่เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
  2. ในการอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ควรแทรกกระบวนการที่เป็นวิถีประชาธิปไตยเข้าไปด้วยทุกครั้ง เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมประชุม อบรม ใ้มีการอภิปราย ปรีกษาหารือ ทำงานเป็นกลุ่ม สรุปความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ฝึกฝนพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตยไปในตัว
  3. ควรจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งอาจารย์จะต้องมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย โดยดำเนินการแบบประชาธิปไตย เช่น ยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิก มีการแบ่งงานกันทำโดยพิจารณาที่ความสามารถและคุณสมบัติเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ ให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน เคารพในสิทธิและความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- คุณธรรมที่จะช่วยสร้างน้ำใจประชาธิปไตยในหลักพุทธศาสนามีอยู่มากมาย อาทิ
- เช่น²

(1) สังคหวัตถุ เป็นหลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน อันประกอบด้วย ประการแรกคือทาน เป็นการเอื้อเฟื้อให้มัน ไม่เห็นแก่ตัว ใจแคบ ประการที่สอง ปิยวาจา

¹วิทยา สุจริตชนารักษ์ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ, หลักประชาธิปไตยและการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย, หน้า 4.

²กรมกิจการพลเรือนทหารบก, เอกสารเผยแพร่ความรู้ เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2526), หน้า 30.

หมายถึงการทูกจาอ่อนหวาน ไพเราะ ประการที่สาม ไท่แก อักตจริบา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อกัน มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประการที่สี่ สมานัตตา คือการวางตัวให้เข้ากับคนทั้งหลายได้ เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของทุกคน ไม่ถือตัวเหยียดหยามคนอื่น

- (2) การวชรรม เป็นการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน
- (3) สามัคคีธรรม เป็นการร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- (4) ปัญญาธรรม หมายถึงการใช้เหตุผล สติปัญญาและศีลธรรมในการแก้ปัญหา
- (5) เมตตาธรรม หมายถึงความปรารถนาดีต่อกัน

4. ควรศึกษาวิธีการสอนหลาย ๆ วิธี รวมทั้งวิธีการใหม่ ๆ และนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียน เพราะครูส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในเนื้อหาวิชาที่เรียน ดังนั้นครูที่ควรพัฒนาวิธีการสอนของตน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในบทเรียน เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) การสอนแบบสืบสวน (Inquiry Method) เป็นต้น ซึ่งจะสามารถฝึกฝนทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ปัญหาหาเหตุผล โดยนำเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องมาให้นักเรียนได้วิเคราะห์ร่วมกันในชั้นเรียน

5. การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนควรเน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง เช่น จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้งในชั้นเรียน

6. พยายามเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงความสามารถในการเป็นผู้นำและปฏิบัติตาม ผลิตเปลี่ยนแปลงกันในกิจกรรมต่าง ๆ อธิบายให้เด็กเข้าใจถึงขอบเขตของเสรีภาพและให้เข้าใจว่าประชาธิปไตยนั้นไม่ใช่แค่เพียงระบอบการปกครอง แต่เป็นแนวการทำนชีวิตซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของ ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกทุกคน

7. ควรศึกษาถึงปัญหาความต้องการของนักเรียนและรวมแก้ปัญหาด้วยความเห็นใจและจริงใจ

อย่างไรก็ดีประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ขึ้น ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับบทบาทของครูว่าทำหน้าที่ของตนได้แค่ไหน แล้วการพัฒนาความ

เป็นประชาธิปไตยก็ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างกิจการทหารและกิจการพลเรือนซึ่งประสานกันอย่างเหนียวแน่นในการพัฒนาประเทศ ทหารฝ่ายเดียวหรือพลเรือนฝ่ายเดียว ย่อมไม่อาจพัฒนาประเทศให้ลุล่วงสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหาร
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหาร
3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของอาจารย์โรงเรียน 3 เหล่าทัพ ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรือ

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย